

Εφαρμογή της μεθόδου Ελαχίστων Τετραγώνων σε MS Excel (v2005-10-10)

Ιωάννινα, 10 Οκτωβρίου 2005

Ιωάννης Παπαδόπουλος
Τμήμα Φυσικής
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
(pyannis@cc.uoi.gr)

Εισαγωγή:

Έστω ένα σύνολο μετρήσεων y_i (με σφάλμα σ_{y_i}) συναρτήσει του μεγέθους x_i , με το οποίο συνδέονται με γραμμική σχέση της μορφής $y = a + b x$.

Τα ζητούμενα από την εφαρμογή της μεθόδου των Ελαχίστων Τετραγώνων είναι οι παράμετροι a και b , καθώς και τα σφάλματα σ_a και σ_b αντίστοιχα.

Η εφαρμογή αυτή δέχεται τα δεδομένα των μετρήσεων και υπολογίζει τις παραπάνω παραμέτρους

Μαθηματικές σχέσεις:

1. Γενική περίπτωση:

$$\Delta = \sum_i \frac{1}{\sigma_{y_i}^2} \sum_i \frac{x_i^2}{\sigma_{y_i}^2} - \left(\sum_i \frac{x_i}{\sigma_{y_i}^2} \right)^2$$
$$a = \frac{\sum_i \frac{x_i^2}{\sigma_{y_i}^2} \sum_i \frac{y_i}{\sigma_{y_i}^2} - \sum_i \frac{x_i}{\sigma_{y_i}^2} \sum_i \frac{x_i y_i}{\sigma_{y_i}^2}}{\Delta}$$
$$b = \frac{\sum_i \frac{1}{\sigma_{y_i}^2} \sum_i \frac{x_i y_i}{\sigma_{y_i}^2} - \sum_i \frac{x_i}{\sigma_{y_i}^2} \sum_i \frac{y_i}{\sigma_{y_i}^2}}{\Delta}$$
$$\sigma_a = \pm \sqrt{\frac{\sum_i \frac{x_i^2}{\sigma_{y_i}^2}}{\Delta}}$$
$$\sigma_b = \pm \sqrt{\frac{\sum_i \frac{1}{\sigma_{y_i}^2}}{\Delta}}$$

2. Ειδική περίπτωση, στην οποία είναι γνωστή η τεταγμένη επί την αρχή a :

$$b = \frac{\sum_i \frac{x_i y_i}{\sigma_{y_i}^2} - a \sum_i \frac{x_i}{\sigma_{y_i}^2}}{\sum_i \frac{x_i^2}{\sigma_{y_i}^2}}$$
$$\sigma_b = \pm \frac{1}{\sqrt{\sum_i \frac{x_i^2}{\sigma_{y_i}^2}}}$$

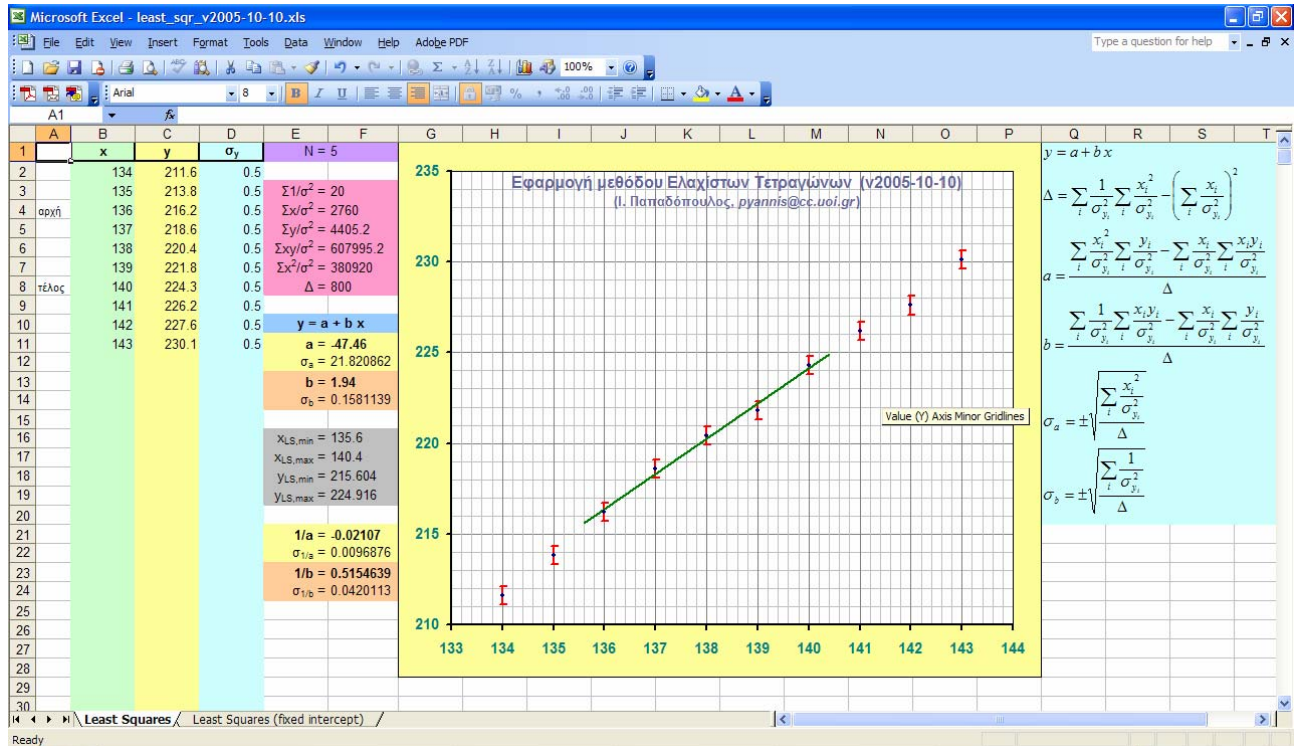
Εισαγωγή των δεδομένων:

Τα δεδομένα x_i , y_i και σ_{y_i} εισάγονται στις στήλες B, C και D του φύλλου εργασίας αντίστοιχα, ξεκινώντας από την 2^η γραμμή.

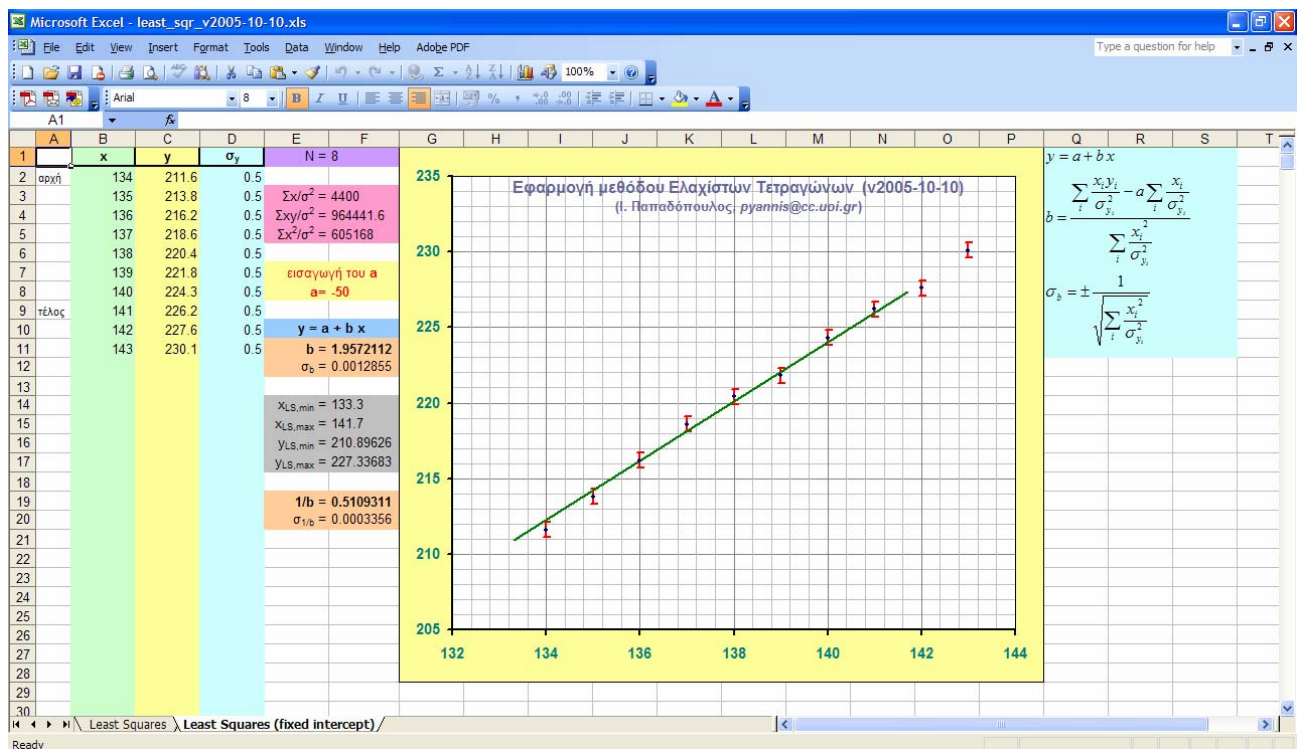
Η αρχή και το τέλος των δεδομένων που χρησιμοποιούνται στη μέθοδο ελαχίστων τετραγώνων σηματοδοτούνται από τις λέξεις «*αρχή*» και «*τέλος*» στη στήλη A. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί μέρος μόνο των δεδομένων.

Στη γενική περίπτωση (φύλλο εργασίας «*Least Squares*»), μετά τη εισαγωγή των παραπάνω, γίνονται αυτόματα οι υπολογισμοί και εμφανίζονται τα αποτελέσματα όπως στο παράδειγμα του σχήματος 1.

Στην ειδική περίπτωση που είναι γνωστή η τεταγμένη επί την αρχή a (φύλλο εργασίας «*Least Squares (fixed intercept)*»), θα πρέπει επιπλέον να εισαχθεί η τιμή της παραμέτρου a στο κελί F8, όπως φαίνεται στο παράδειγμα του σχήματος 2, οπότε και γίνονται οι υπολογισμοί και εμφανίζονται τα αποτελέσματα.

Σχήμα 1: Παράδειγμα της εφαρμογής στη γενική περίπτωση.

Σχήμα 2: Παράδειγμα της εφαρμογής στην περίπτωση που είναι γνωστή η τεταγμένη επί την αρχή a.